

Posudek na disertační práci

Název práce: **Znovuobjevení symbolu u Louise-Marie Chauveta**

Autorka: Mgr. Kateřina Bauerová

Evangelická teologická fakulta UK, Praha 2009

Cílem předložené práce je kriticky představit pojetí symbolu u Louise-Marie Chauveta. Disertační práce je členěna do tří částí, které postupně představují Chauvetova teoretická východiska, hlavní rysy jeho pojetí symbolu a kritické zhodnocení. Autorka souběžně sleduje několik myšlenkových linií, které jsou pro Chauvetovo myšlení určující: kritiku onto-teologie a snahu o její překročení k symbolickému myšlení, pojetí řeči, kritiku instrumentálního a kauzálního chápání svátostí, role alterity a význam tělesnosti. Tyto motivy jsou představeny nejprve na úrovni Chauvetových teoretických východisek (filosofická inspirace Martinem Heideggerem, ovlivnění psychoanalýzou Jacquese Lacana a kritické vymezení vůči sakramentální teologii Tomáše Akvinského), poté systematicky jako elementy Chauvetova pojetí symbolu (resp. Chauvetovy nové interpretace svátostí a symbolického života církve vůbec: přechod k symbolickému myšlení, řeč symbolu a korporalita symbolu), nakonec v rámci kritického zhodnocení Chauvetovy koncepce a jako součást úvah o jeho možných alternativách, resp. alternativách jeho východisek (podněty z myšlení Luce Irigaray, Julie Kristevy a Hélène Cixous doplňující či korigující „nekritické čtení Lacana“).

Prezentace Chauvetovy teorie symbolu a svátostí je vyvážená a diferencovaná. Autorka se soustředí na inovativní a inspirující momenty Chauvetovy koncepce, zároveň poukazuje na její limity, zejména v oblasti teoretických východisek (kromě již zmíněného Lacana např. kritika zjednodušujícího čtení Akvinského, s odvoláním na studii B. Blankenhorna). Hledání nové teologie symbolu přirozeně vede k širší otázce pojetí milosti, kde Chauvet nabízí tři pohledy.

Práce velmi spolehlivě a věrně reprodukuje Chauvetovy myšlenky, pojednávaná témata jsou velmi přehledně strukturována a předložena srozumitelně. Zvolené téma má interdisciplinární přesah a vyžaduje kompetenci teologickou, filosofickou a psychologickou.

K diskusi bych rád nabídl některé z otázek, které ve mně práce vzbudila.

1. V úvodu třetí části práce (Kritické hodnocení) autorka uvádí Chauvetovu vlastní reflexi jeho díla, ve které Chauvet přiznává silné ovlivnění dobovými myšlenkovými proudy (str. 225). Jak by jeho pojetí symbolu vypadalo, kdyby je koncipoval dnes?
2. Při hledání nového pochopení milosti Chauvet užívá pojem „obdivuhodá výměna“ (*admirabile commercium*, str. 105). Lze u autora nalézt nějakou reakci na teology 20. století, kteří s tímto konceptem také pracují (např. Przywara či Balthasar)?

3. Poznámka k *alokutárnímu* charakteru náboženských rituálů (str. 187): „Provedením“ či „podstoupením“ rituálu se vytváří nová skutečnost, podobně jako vyslovením řeči se přetváří vztah mezi osobami (pozn. 1177). Přemýšlím, zda tuto schopnost přece jen nemůže mít i náboženské umění (kterému autorka tato schopnost upírá): byť zde neexistuje *událost* analogická k pronesení řeči či provedení rituálu, nemohli bychom hledat obdobu např. v *okamžiku oslovení* uměleckým dílem (bez ohledu na to, zda by umělecké dílo *mělo mít* takovou schopnost)?

4. K Lacanovi: někteří interpreti soudí, že Lacanova psychoanalýza je natolik spojena s francouzským jazykem a kulturním prostředím, že ji prakticky nelze převést do jiné řeči či země. Pokud bychom na tuto tezi přistoupili, dotkla by se v nějaké míře i Chauveta?

Pro vydání práce tiskem (za které se přimlouvám) upozorňuji na několik drobností:

- Ve větě „Určující prvek je tvar (*forma*) a určovaná je hmota (*morfé*)“ (str. 69) má správně být *materia* (srv. pozn. 380).
- Ve větě „Základně Tomáš definuje svátost jako ‚svatou věc, pokud je příčinou lidského posvěcení‘“ (str. 71) by bylo přesnější „znamení svaté věci“, jak je táž formulace přeložena na str. 73 (*signum rei sacrae*, srv. pozn. 392 a 409).
- Ve větě „Hlavní účinnou příčinou je pak Bůh; jeho lidství se dá přirovnat k nástroji spojenému a svatost jako nástroj oddělený“ (str. 78) má správně být „svátost“.
- U odkazu z Katechismus katolické církve (str. 59, pozn. 336, odkaz k větě „Chauvet kritizuje jedno z nejzákladnějších učení římskokatolické církve, a to že svátosti ‚zapřičiňují milost‘.“) je vhodnější uvádět číslo paragrafu, zde patrně KKC 1131: „Svátosti jsou účinná znamení milosti (*signa efficacia gratiae*), ustanovená Kristem a svěřená církvi, jimiž se nám uděluje božský život. Viditelné obřady, jimiž jsou svátosti slaveny, znamenají a udílí milosti (*gratias significant et efficiunt*), které jsou vlastní každé svátosti.“

Hodnocení:

Práce Kateřiny Bauerové je myšlenkově velmi bohatá a původní. Věrně představuje Chauvetovo pojetí symbolu, představuje podrobně jeho východiska, kriticky upozorňuje na některá jeho omezení, nabízí podněty k alternativnímu rozpracování. Práci jednoznačně doporučuji k obhajobě, neboť kandidátka prokázala předpoklady potřebné k dosažení doktorského titulu, a doporučuji vynikající hodnocení.

Vít Hušek, Th.D.

V Olomouci 14. srpna 2009